

Моделювання здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу: обґрунтування структури і критеріїв

Таміла БЕРЕЖНА,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу дослідження підготовки вчителів Інституту модернізації змісту освіти МОН України

Розроблення та реалізація моделей інноваційних загальноосвітніх навчальних закладів є потужним механізмом визначення і досягнення нової якості середньої освіти. На їх основі педагогічні колективи можуть запроваджувати більш ефективну освітню діяльність у своїх навчальних закладах, адже інноваційний розвиток системи середньої освіти значною мірою залежить від розроблення моделі кожного навчального закладу.

У педагогіці «модель» – це опис майбутньої системи, яку прагнуть створити педагоги, учні та їхні батьки [4]; «позначення схеми або плану дій педагога під час педагогічного процесу, її основу становить діяльність учнів, яку організує, вибудовує вчитель» [там само]. За визначенням В.Штоффа, модель – це система, яка уявлена або впроваджується; відображає об'єкт дослідження і здатна його замінити; її вивчення дає нову інформацію про об'єкт дослідження [14, с. 19].

Великий тлумачний словник сучасної української мови дає таке визначення поняття «модель» (з франц. *modele*) – це уявний чи умовний (зображення, опис, схема, креслення, графік, карта тощо) образ якого-небудь об'єкта, процесу або явища, що використовується як його «представник» [2, с. 683]. Т.Новікова розглядає «модель» як ідеальне бачення, свідомо обмежений вибір характеристик досліджуваного об'єкту, обумовлений метою дослідження та парадигмою конкретної наукової дисципліни [7, с. 64].

Ми погоджуємося із думкою І.Погорілої про те, що модель необхідна для створення «нової системи», за умови, що це є результатом не випадкового рішення. Адже осмислене створення нової системи передбачає, насамперед, обґрунтування провідної ідеї, розроблення побудованої на її основі концепції, оволодіння цією концепцією колективним суб'єктом системи, що формується, створення зовнішніх умов, сприятливих для її становлення і розвитку [9, с. 52].

Для побудови педагогічної моделі зазвичай використовується один із провідних методів пізнання – моделювання, що надає можливість досліднику

логічно вибудувати послідовні дії, на основі обґрунтованих положень створити конструкцію, яка відображає сутність системи чи процесу і механізми їх функціонування, розкрити динаміку взаємозв'язку складових та виявити шляхи оптимізованого впливу на процес функціонування певного явища. Моделювання розглядають як дослідження реально існуючих предметів, явищ і об'єктів шляхом створення та вивчення різних моделей [1; 8; 12].

Моделювання, за визначенням авторів Філософського енциклопедичного словника, також є методом дослідження об'єктів пізнання за їх моделями; побудова та вивчення моделей реальних предметів і явищ (органічних або неорганічних систем, інженерних пристроїв, різноманітних процесів – фізичних, хімічних, біологічних, соціальних) об'єктів, які конструюються для визначення або поліпшення їх характеристик, раціоналізації способів побудови, управління ними тощо [13, с. 374]. Додамо, що моделювання розуміється як метод опосередкованого практичного або теоретичного оперування об'єктом, за якого досліджується не сам об'єкт, який цікавить нас, а використовується допоміжна штучна або природна система, що перебуває в певній об'єктивній відповідності з об'єктом пізнання, здатна замінити його на певних етапах пізнання й дає під час її дослідження в остаточному підсумку інформацію про модельований об'єкт [1].

Для моделювання здоров'язбережувального середовища його компонентам необхідно обрати відповідні критерії і показники.

Матеріально-технічному компоненту здоров'язбережувального середовища ми дібрали критерій «Забезпеченість матеріально-технічної

бази загальноосвітнього навчального закладу», до якого відносимо інфраструктуру загальноосвітнього навчального закладу, відповідність матеріально-технічної бази чинним державним санітарно-гігієнічним нормам і правилам, наявність зон відпочинку, дизайн та естетика інтер'єру. Інфраструктуру загальноосвітнього навчального закладу розуміємо як сукупність складових (класів, кабінетів, спортзалу, стадіону, актової зали, їдальні, зони рекреації тощо), що мають підпорядкований (допоміжний) характер і забезпечують умови для його нормальної роботи.

Інфраструктура та матеріально-технічна база загальноосвітнього навчального закладу повинні відповідати чинним державним санітарним нормам і правилам, мета яких – забезпечити гігієнічні умови навчання і виховання для збереження здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу. Крім того, матеріально-технічний компонент має забезпечувати умови для широкого використання сучасних форм і методів процесу формування здоров'язбережувального середовища. Отже, забезпечення матеріально-технічного компонента є необхідною вимогою для формування здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу.

Видатний дидакт Я.Коменський вважав, що освітнє середовище навчального закладу має бути привабливим для учня: чистим, світлим, прикрашеним картинами, портретами видатних людей, пам'ятниками історичних подій. Ззовні до школи має прилягати майданчик для прогулянок та ігор, у якому діти зможуть милуватися деревами, квітами, травами [6, с. 62]. Таке середовище має заохочувати дитину до навчання, оскільки максимально відтворює всі найважливіші компоненти навколишнього світу людини, пристосовані до навчального закладу, в якому перебуває дитина більшу частину свого життя.

Важливим компонентом здоров'язбережувального середовища є *змістово-технологічний*, критерієм до якого обрано «Відповідність змісту і технологій здоров'язбереженню», а показниками – організація здоров'язбережувальної діяльності педагогів; організація навчання і виховання учнів на засадах формування життєвих навичок; упровадження здоров'язбережувальних технологій. Виокремлення цього показника співзвучно думці Н.Гонтаровської, яка зазначає, що наявність технологічного компонента передбачає використання в освітньому середовищі безлічі різноманітних освітніх та виховних технологій [3, с. 113].

Для *соціального компонента* здоров'язбережувального середовища ми обрали критерій «Відносини і ставлення суб'єктів у здоров'язбережувальному середовищі». Показниками цього критерію визначено: ставлення до себе, власного здоров'я, здорового способу життя, оточуючих, навколишнього світу; міжособистісні стосунки; взаємини між учнівським і педагогічним колективами та батьківською

громадськістю у здоров'язбережувальному середовищі. Саме за змінами у показниках цього критерію можна оцінити дієвість впливу середовища. Важливим компонентом у моделі є взаємодія в системі «вчитель–учні–батьки». Суб'єкт-суб'єктні відносини у тріаді «вчитель–учні–батьки» визначають ефективність педагогічної діяльності і сприяють розвитку суб'єктності всіх учасників навчально-виховного процесу. Соціальний компонент базується на встановленні психологічного контакту між усіма суб'єктами навчально-виховного процесу.

Дослідниця Н.Гонтаровська зазначає про те, що необхідно поступово розширювати простір виходу дитини до світу дорослих шляхом залучення її до дорослих завдань і проблем [там само, с. 127]. Учні як суб'єкти навчально-виховного процесу беруть участь у всіх справах закладу: від організаційних питань, вирішення режимних моментів до господарсько-побутових проблем функціонування освітнього середовища. Це є необхідним не лише із суто практичної мети, а й для їх виховання та підготовки до самостійного життя, зміцнення зв'язків поколінь у суспільстві.

Взаємозв'язок усіх критеріїв і показників здоров'язбережувального середовища та їх узгодженість становлять основу професійної педагогічної діяльності щодо здоров'язбереження учнів.

Загальноприйнято, що сформованість певної характеристики (показника, явища) оцінюється на основі визначених критеріїв та показників. Тому розроблено чотири рівні сформованості здоров'язбережувального середовища ЗНЗ: високий, достатній, середній, низький.

Ефективність структурно-функціональної моделі процесу формування здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу визначається методичним забезпеченням цього процесу, що охоплює: колективне планування; здійснення учнями здоров'язбережувальної діяльності та суспільно-педагогічний контроль за нею, їх батьків, педагогів; упровадження здоров'язбережувальних педагогічних технологій, розроблення та реалізація різноманітних програм, курсів, модулів, тренінгів із питань здоров'язбереження тощо; наявність нормативно-правових документів, реалізація оздоровчої діяльності навчального закладу, якій сприяє пропагування культури здоров'я та формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя; організація курсів підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Отже, можна стверджувати, що провідна роль у формуванні здоров'язбережувального середовища належить саме вчителям.

Розробляючи структурно-функціональну модель процесу формування здоров'язбережувального середовища ЗНЗ, доцільно відзначити, що питання структури здоров'язбережувального середовища недостатньо досліджене у педагогічній науці, відсутні моделі здоров'язбережувального середовища. Для розроблення такої моделі ми

звжали на те, що вона має бути системою, яка складається з окремих, взаємопов'язаних між собою елементів, блоків, водночас забезпечує єдиний етапний процес. Модель процесу формування здоров'язбережувального середовища ЗНЗ має бути цілісною, що забезпечується взаємозв'язками між блоками та етапами; враховувати суперечності сучасного періоду розвитку суспільства й освіти; характеризуватися своїм змістом, методами, засобами і формами; гарантувати реалізацію визначених нами організаційно-педагогічних умов.

Структурно-функціональна модель процесу формування здоров'язбережувального середовища є віртуальною схемою системи роботи насамперед педагогічного, а також учнівського і батьківського колективів. Основу моделі становить уявлення про структуру здоров'язбережувального середовища ЗНЗ та педагогічного процесу.

Структурно-функціональна модель процесу формування здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу охоплює концептуально-цільовий, процесуальний та результативно-оціночний блоки. До концептуально-цільового відноситься мета, завдання, визначені методологічні підходи й принципи.

Змістом *процесуального блоку* є підвищення готовності вчителів до формування здоров'язбережувального середовища ЗНЗ та участь усіх суб'єктів навчально-виховного процесу у формуванні здоров'язбережувального середовища ЗНЗ за напрямками діяльності (забезпечення соціального, змістово-технологічного, матеріально-технічного компонентів здоров'язбережувального середовища) та реалізації організаційно-педагогічних умов.

У *результативно-оціночному блоці* передбачається діагностика рівнів сформованості здоров'язбережувального середовища ЗНЗ та оцінювання його впливу на сформованість ставлень учнів до власного здоров'я і здоров'я оточуючих, навколишнього світу. За механізмом зворотного зв'язку можливі уточнення, корекція, доповнення різних аспектів діяльності в усіх блоках моделі, що пов'язані між собою як цілісний системний комплекс.

Центром моделі є діяльність суб'єктів у ЗНЗ. Єдність структурних елементів цієї моделі підпорядковується загальній меті формування здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу – формуванні, збереженні, зміцненні здоров'я учнів.

Основними завданнями функціонування здоров'язбережувального середовища є:

- формування і розвиток позитивної мотивації учнів на здоровий спосіб життя;
- організація життєдіяльності учнівського колективу навчального закладу на засадах здоров'язбереження;
- забезпечення відповідних санітарно-гігієнічних умов життєдіяльності суб'єктів навчально-виховного процесу;

– створення позитивного психологічного мікроклімату в учнівському колективі, здорових відносин дітей, учителів, батьків;

– забезпечення психологічного супроводу розвитку та виховання учнів у шкільному колективі.

Невід'ємним компонентом моделі є підходи, що у педагогічній науці розглядаються як спосіб пізнання й розвитку особистості дитини. Формування здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу розгортається з позицій особистісно орієнтованого, середовищного та компетентісного підходів. Ці підходи є основою аналізу теорії і практики щодо збереження та зміцнення здоров'я дітей і розроблення моделі процесу формування здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу.

У формуванні здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу враховуються загальні принципи – ті основні вимоги, правила, норми, що ставляться до змісту, форм, методів роботи і забезпечують суб'єктне залучення учнів до процесу формування здоров'язбережувального середовища – це такі принципи:

– гуманізму, що дає змогу створити ситуації довіри і підтримки, забезпечити здорові відносини між учителями й учнями, утвердити культуру міжособистісного спілкування;

– дитиноцентризму, що орієнтує на визначення особистості дитини як найвищої цінності під час формування здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу та врахування вікових й індивідуальних особливостей учнів, сприяння задоволенню їх фундаментальних потреб (у розумінні, пізнанні, прийнятті, справедливому ставленні до них);

– природовідповідності, який уможливорює формування ціннісного ставлення учнів до здоров'я, переваг здоров'я і здорового способу життя;

– культуровідповідності, що передбачає залучення учнів до питань здоров'я в різних сферах культури;

– превентивності, що забезпечує застосування методів, прийомів, які сприяють попередженню й корекції негативних впливів на здоров'я всіх суб'єктів навчально-виховного процесу;

– системності, оскільки це сприяє формуванню здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу в логічному зв'язку всіх його компонентів для гармонійного і різнобічного розвитку учнів;

– діяльної опосередкованості у набутті позитивного соціального досвіду, що дає змогу визначити засвоєння особистістю соціального досвіду під час активної діяльності та взаємодії з найближчим оточенням і залучення до різних суспільних відносин;

– відкритості, що передбачає систематичне поповнення, оновлення, вдосконалення знань про формування здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу;

– технологізації, що забезпечує наявність відповідних знань і вмінь педагогів з впровадження здоров'язбережувальних педагогічних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітнього навчального закладу.

Означені принципи становлять певну систему, вони є важливою складовою, на якій вибудовуються інші блоки й елементи моделі процесу формування здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу. Реалізація принципів формування здоров'язбережувального середовища здійснюється під час викладання навчальних дисциплін, у позакласній та позашкільній діяльності учнів, роботі громадських організацій, з батьками тощо.

Дослідниця С.Зенкина наголошує, що в усіх дослідженнях у середовищі навчання виділяють дві категорії: суб'єкти і об'єкти [5, с. 24]. Суб'єктами освітнього процесу є учні і вчителі, об'єктами – засоби навчання та інструменти навчальної діяльності, методики, матеріальна база, сфера управління педагогічним процесом, засоби комунікації.

Складовою моделі процесу формування здоров'язбережувального середовища також є її суб'єкти: учні, вчителі (адміністратори, вчителі-предметники, класні керівники), батьки [1, с. 726, 794].

Аналіз участі кожного із суб'єктів у значущих для формування здоров'язбережувального середовища показників дає підстави стверджувати, що ключова роль у їх забезпеченні належить учителю. Саме його готовність до здійснення цього процесу гарантує рівень сформованості здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу. Готовність учителя до професійної діяльності зумовлює стійку здатність діяти у педагогічній ситуації відповідно до професійних принципів, самостійно розв'язувати навчально-виховні завдання, творчо впроваджувати професійні знання та вміння [11].

Учні відповідно до своїх потреб, інтересів, мотивів, уподобань, переконань обирають рівень своєї участі у формуванні здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу. Провідною ідеєю концептуальних основ є усвідомлення учнями переваг здорового способу життя, формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя та ціннісне ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих. Для учнів загальноосвітній навчальний заклад є тим середовищем, у якому вони вчаться вирішувати свої особисті проблеми та найбільш ефективно взаємодіяти з соціумом.

Комфорт учнів в оточенні дорослих є важливою умовою їх нормального розвитку і благополучного входження до світу культури й соціальних відносин у суспільстві. В подальшому, на різних етапах шкільного навчання, формується ставлення учнів до інших людей, яке, передусім, визначається ставленням до них батьків, учителів, інших дорослих у середовищі їхньої життєдіяльності.

Мета і завдання системи реалізуються у її змісті, який охоплює розроблення і здійснення комплексу напрямів діяльності, що сприяють формуванню здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу, а також уможливають використання різноманітних форм і методів роботи. Досягнення мети передбачає вирішення теоретично обґрунтованих завдань, класифікованих із позицій суб'єктів цього процесу. Основними завданнями спільної діяльності суб'єктів є формування здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу з метою збереження і зміцнення здоров'я учнів. Зміст ми розуміємо як чітко визначену систему роботи педагогічних працівників та коло знань, умінь, навичок, що формуються під час цілеспрямованого впливу на учнів.

На основі вивчення наукових праць психологів, педагогів, лікарів визначаємо зміст здоров'язбережувального середовища, який охоплює:

- організацію навчально-виховного процесу (дотримання державних санітарно-гігієнічних норм і правил);
- сприятливий психологічний фон занять (стиль спілкування педагога з учнями), методи та форми навчання;
- санітарно-гігієнічні умови освітнього середовища (провітрювання приміщення, температурний режим тощо);
- руховий режим дітей (з урахуванням їх вікових особливостей);
- раціональне харчування;
- виховання культури взаємодії з оточуючим середовищем;
- розроблення комплексу різноманітних форм і методів здоров'язбережувальної діяльності.

Компонентом *процесуального блоку* означеної моделі є форми роботи, що розуміються як способи організації спільної діяльності й спілкування.

Отже, **форми роботи** – це різновид організації навчальної діяльності, способи зовнішнього вираження навчально-виховної роботи. До форм роботи у здоров'язбережувальному середовищі належать ситуаційно-рольова гра, сюжетно-рольові, інтелектуальні, пошуково-рольові, комунікативні ігри, соціально-психологічний тренінг, інтелектуальний аукціон, гра-драматизація, конкурси малюнків, плакатів, газет, рефератів, конкурс-ярмарок тощо. Найбільш прийнятними і продуктивними у збереженні та зміцненні здоров'я є *інтерактивні форми*, що мають здоров'язбережувальний характер. *Інноваційні форми роботи* допомагають розв'язувати просвітницькі завдання, підвищуючи інформованість усіх учасників навчально-виховного процесу щодо збереження здоров'я.

З формами роботи взаємопов'язані **методи**, або **способи** педагогічного впливу, чи способи взаємодії вчителя й учнів, у процесі якої й відбувається вплив на свідомість, почуття, волю, поведінку і систему відносин вихованця. Методи – це сукупність

дій учителя й учнів, під час яких відбувається засвоєння знань, умінь і навичок, використання нових методик, технологій (як вітчизняних, так і зарубіжних) з певної проблеми. Серед методів для здоров'язбереження пріоритетна роль належить *активним*, що ґрунтуються на демократичному стилі взаємодії і сприяють формуванню критичного мислення, ініціативності й творчості. Причому доцільно застосовувати як традиційні методи: бесіда, гра, літературно-музично-спортивні композиції, роз'яснення, переконання, позитивний і негативний приклади, методи вироблення звичок, метод вправ, контролю і самоконтролю, створення громадської думки тощо, так і нетрадиційні: методи «педагогічної психотерапії», а саме саморегуляції, педагогічного аутотренінгу, рефлексії. Ці методи створюють певну єдність і доповнюють один одного.

Організація здоров'язбережувальної діяльності у навчальних закладах охоплює роботу з педагогічним колективом та учнями і батьками. З батьками проводяться навчальні семінари, педагогічні консилиуми, консультації, батьківські лекторії, тренінги, бесіди, ринги, вечори, читання, звіти родин, міні-лекції, на яких розглядаються проблеми з організації здоров'язбережувальних функцій освітнього середовища.

Структурно-функціональна модель процесу формування здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу визначає загальну конструкцію процесу здоров'язбереження, його необхідні елементи, що за відповідних організаційно-педагогічних умов гарантують достатньо високий рівень ефективності та подальшого її відтворення.

Функціонування здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу залежить від необхідних організаційно-педагогічних умов, що свідомо створюються для забезпечення його ефективності й уможливають досягнення заздалегідь поставлених цілей щодо збереження і зміцнення здоров'я учнів та регулюють процес формування здоров'язбережувального середовища, забезпечують співвідносність його блоків і складових.

Отже, реалізація розробленої структурно-функціональної моделі процесу формування здоров'язбережувального середовища буде ефективною за дотримання таких організаційно-педагогічних умов:

- підвищення готовності вчителів до формування здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу;
- впровадження здоров'язбережувальних педагогічних технологій у навчально-виховний процес;
- активізація співпраці з батьками щодо формування здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу.

Діяльність загальноосвітнього навчального закладу має спрямовуватися на: забезпечення цих умов і компонентів здоров'язбережувального середовища та їхнього активного залучення в

оздоровчих програмах різних напрямів; гарантування широкого спектра впливу на здоров'я учнів та врахування їхніх поглядів і ціннісних орієнтирів; формування стійких навичок і умінь, передбачених навчальними планами, методиками, валеологічного світогляду учнів; застосування самооцінювання та зростаючого самоконтролю як значущого підґрунтя формування міцного здоров'я; підсилення здоров'язбережувального характеру шкільного оточення з погляду його естетичного і прямого психологічного впливу на здоров'я учнів та персоналу; розуміння здоров'я та добробуту персоналу як важливої складової зміцнення здоров'я, оскільки він є взірцем для учнів; спиратися на підтримку батьків і співробітництво з ними.

Під час розроблення моделі процесу формування здоров'язбережувального середовища вбачається доцільним окреслити очікувані результати і показники її ефективності. Очікуваним результатом визначено формування здоров'язбережувального середовища ЗНЗ. У зв'язку з тим, що таке середовище створюється для суб'єктів навчально-виховного процесу, вважаємо за необхідне виокремити й опосередкований результат – підвищення рівнів сформованості ціннісних ставлень учнів до власного здоров'я, здоров'я оточуючих, здорового способу життя та довкілля.

Література

1. *Большой энциклопедический словарь* [Гл. редактор А.М. Прохоров]. – Изд-е четвертое, испр. и доп. – М.: Сов. энциклопедия, 1993. – 1632 с.
2. *Великий тлумачний словник сучасної української мови* / [уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел]. – К., Ірпінь: Перун, 2003. – 1440 с.
3. *Гонтаровська Н.Б.* Освітнє середовище як фактор розвитку особистості дитини: [монографія] / Н.Б. Гонтаровська. – К.: Видавництво РВА «Дніпро» – VAL, 2010. – 623 с.
4. *Гончаренко С.У.* Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
5. *Зенкина С.В.* Педагогические основы ориентации информационно-образовательной среды на новые образовательные результаты: автореф. дис. ... докт. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (по областям и уровням образования)» / С.В. Зенкина. – М., 2007. – 48 с.
6. *Коменский Я.А.* Великая дидактика // Педагогическое наследие / [сост. В.М. Кларин, А.Н. Джуринский] / Я.А. Коменский. – М.: Педагогика, 1988. – С. 106–136.
7. *Новикова Т.Г.* Проектирование и экспертиза инновационной деятельности в образовании / Т.Г. Новикова. – Вып. 12. – М.: ЦРСДОД, 2001. – 64 с.
8. *Новый энциклопедический словарь.* – М.: Большая Российская энциклопедия, 2001. – 1456 с.
9. *Погоріла І.О.* Організаційно-педагогічні умови становлення виховних систем сучасних гімназій: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / Ірина Олегівна Погоріла; Ін-т пробл. виховання АПН України. – К., 2005. – 280 с.
10. *Рожков М.И.* Организация воспитательного процесса в школе: учеб. пособ. [для студ. высш. учеб. заведений] /

М.И. Рожков, Л.В. Байбородова. – М.: Гуманист изд. центр ВЛАДОС, 2000. – 256 с.

11. Уткина Л.И. Реализация валеологического компонента в системе повышения квалификации педагога: автореф. дис. ... канд. пед. наук / Л.И. Уткина. – СПб., 1998. – 20 с.
12. *Философская* энциклопедия: в 5 т. / [науч. ред. Ф.В. Константинов]. – М.: Советская энциклопедия, 1964. – Т. 5. – 1964. – 740 с.
13. *Философский* энциклопедический словарь / Редкол.: С.С. Аверинцев, Э.А. Араб-Оглы, Л.Ф. Ильчев и др. – 2-е изд. – М.: Сов. энциклопедия, 1989. – 815 с.
14. Штофф В.А. Моделирование и философия / В.А. Штофф. – М.-Л.: Наука, 1966. – 301 с.

Анотації

Таміла БЕРЕЖНА

Модельювання здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу: обґрунтування структури і критеріїв

У статті розглядаються теоретичні аспекти понять «модель» та «модельювання». Пропонується алгоритм модельювання процесу формування здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу. Розкрито сутність процесу модельювання здоров'язбережувального середовища ЗНЗ. Визначено мету, завдання, обрано методологічні підходи й принципи модельювання. Охарактеризовано структурні компоненти, відповідні критерії й показники здоров'язбережувального середовища.

Ключові слова: модельювання, модель, здоров'язбережувальне середовище, загальноосвітній навчальний заклад, структурні компоненти, підходи, принципи, форми роботи, вчитель, учні.

Тамила БЕРЕЖНАЯ

Моделирование здоровьесберегающей среды общеобразовательного учебного заведения: обоснование структуры и критериев

В статье рассматриваются теоретические аспекты понятий «модель» и «моделирование». Предлагается алгоритм моделирования процесса формирования здоровьесберегающей среды общеобразовательного учебного заведения. Раскрыта сущность процесса моделирования здоровьесберегающей среды общеобразовательного учебного заведения. Определены цели, задачи, выбраны методологические подходы и принципы моделирования. Охарактеризованы структурные компоненты, соответствующие критерии и показатели здоровьесберегающей среды.

Ключевые слова: моделирование, модель, здоровьесберегающая среда, общеобразовательное учебное заведение, структурные компоненты, подходы, принципы, формы работы, учитель, ученики.

Tamila BEREZHNA

Modeling of healthy environment in general educational establishment: rationale of the structure and criteria

The theoretical aspects of the concept of «model» and «simulation» are examined in the article. The algorithm of design process of forming of healthy environment is offered in general educational establishment. Essence of design process of healthy environment is exposed in general educational establishment. The purposes and tasks are determined, methodological approaches are selected and principles are designed. Structural components, proper criteria and indexes of healthy environment are described.

Keywords: design, model, healthy environment, general educational establishment, structural components, approaches, principles, forms of work, teacher, students (pupils).

